

ДРИГУС М.Т.

*кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії
психології особистості імені П.Р. Чамати,
Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, м. Київ*

ПАРАДИГМА «ОСОБИСТІСНА ЕФЕКТИВНІСТЬ – ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ» У КОНЦЕПЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ Г.С. КОСТЮКА

У статті здійснено аналіз «парадигми особистісна ефективність – психологічне благополуччя особистості» у концепції професійного самовизначення фундатора сучасної вітчизняної психології Г.С. Костюка. З'ясовано синергійне розкриття ученим психологічного змісту проблеми професійного самовизначення, а також унікальність її бачення – у парадигмі «джерела її особистого щастя». Наголошено, що у процесі психологічного аналізу проблеми професійного самовизначення Г.С. Костюк окреслив важливі спектри «парадигми особистісна ефективність – психологічне благополуччя особистості» у просторі професійного самовизначення. Акцентовано на значущості ідеї Г.С. Костюка «творення самого себе» – ідеї саморозвитку у процесі вільного особистісного професійного самовизначення.

Ключові слова: *особистість, саморозвиток, професійне самовизначення, особистісна ефективність, психологічне благополуччя.*

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси вітчизняного суспільного простору висувають в ранг пріоритетних парадигму «особистісна ефективність – психологічне благополуччя особистості» як важливу детермінанту її екологічного становлення у сучасному освітньому і суспільному середовищі у час динамічних змін соціуму. У цьому контексті проблема професійного самовизначення набуває особливої значущості. Адже здійснення продуктивного професійного самовизначення особистості значно забезпечує її розвиток від деструкції. Водночас професійне самовизначення є важливим чинником становлення особистості як активного суб'єкта діяльності – учинневої та професійної, модусом якого є розвинута здатність бути особистісно ефективною зі психологічно благополучним статусом та комфортно екологічним включенням у системи «Я – професійна діяльність», «Я – світ», «Я – соціум».

Успішний розвиток цих стрижневих проблем освітнього і суспільного простору з необхідністю вимагають актуалізації фундаментальних надбань вітчизняної психологічної спадщини.

Аналіз останніх публікацій. Проблема психологічного благополуччя є предметом теоретико-експериментального дослідження у сучасному вітчизняному психологічному просторі. Зокрема, з'ясовані:

фактори особистісної самодетермінації і психологічного благополуччя [16], середовищно-життєдіяльнісний контекст екопсихологічного підходу до дослідження благополуччя особистості [1], проблема почуття благополуччя у контексті психології цінностей [5], теоретико-методологічні засади дослідження особистісної ефективності як чинника психологічного благополуччя [2]; здійснено теоретичний аналіз проблеми психологічного благополуччя [6], висвітлена психологічна картина світу у контексті благополуччя особистості [10]; охарактеризовано крос-культурний аспект проблеми психологічного благополуччя [11]; розкрито зв'язок життєстійкості та психологічного благополуччя особистості [12]; здійснено аналіз проблеми благополуччя як ідеї та принципу життєдіяльності [13]; висвітлена система ставлень як чинник психологічного благополуччя особистості [15]; розкриті психологічні технології самодетермінації розвитку особистості [8].

Мета статті – уперше здійснити аналіз парадигми «особистісна ефективність – психологічне благополуччя особистості» у концепції професійного самовизначення фундатора сучасної вітчизняної психології Г.С. Костюка.

Виклад результатів дослідження.

Фундатор сучасної вітчизняної психології Г.С. Костюк здійснив у 60-х роках ХХ ст. розробку концепції професійного самовизначення, яка є одним із важливих творчих доробків ученого. Вона була репрезентована у працях «Професійне самовизначення як фактор формування особистості» [3] і «Роль професійного самовизначення у формуванні особистості» [4].

Зазначимо, що сенсовірну ідею концепції Г.С. Костюк чітко окреслив у особистісній парадигмі – «професійне самовизначення як фактор формування особистості». Учений акцентує на особливій значущості цієї проблеми для суспільного простору: «Проблема підготовки молоді до свідомого вибору професії не нова для нашого суспільства, але вона дуже актуальна і збереже цю актуальність і в майбутньому» [3, с. 1].

Здійснюючи концептуальну характеристику професійного самовизначення як фактору формування особистості, а в ній, розкриваючи проблему особистісної ефективності, Григорій Силович антиципіював їх часову безмежність. Понад півстоліття тому він наголосив: «вона дуже актуальна нині і збереже цю актуальність і в майбутньому. Неминущий характер її актуальності...» [3, с. 1]. Так прозорливо окреслив учений у трьох часових проєкціях – «нині» – «у майбутньому» – «неминущий характер її актуальності» – важливість проблеми професійного самовизначення, а в ній – і апперцепцію особистісної ефективності.

Г.С. Костюк звертає увагу на те, що проблема професійного самовизначення не може розв'язатися «сама собою», вона вимагає саме наукової розробки. Принципово важливим у розкритті «проблеми ви-

бору молоддю професії» є центрованість на особистості, а саме – особистісно центроване бачення професійного самовизначення. «І справа тут не тільки в раціональному розподілі людей щодо вимог суспільного виробництва, – зауважує учений, – не тільки у відтворенні кадрів та їх трудовлаштуванні, а й у самій молодій людині, для блага й щастя якої будується нове суспільство, в забезпеченні всебічного розвитку підростаючої особистості, одним із показників якого є свідомий вибір нею свого життєвого шляху, свого місця в суспільстві» [3, с. 1-2].

У концептуальному аналізі Г.С. Костюк відстоює ідею суб'єктності – на противагу тогочасній тенденції примату об'єктності: «Тому тенденція недооцінювання ролі індивідуального фактора при виборі професії хибна. Не можна розглядати особистість тільки як об'єкт цього процесу і через це нехтувати спеціальною підготовчою роботою» [3, с. 2]. Так послідовно і непохитно учений заперечує об'єктний підхід у професійному самовизначенні.

Наголошуємо, що особистісний вектор для нього є визначальним у розгляді проблеми професійного самовизначення: «Існують і існуюватимуть індивідуальні особливості людей. Існуватиме й потреба врахування їх при розподілі людей по різних видах виробництва й іншої діяльності, узгодження при цьому інтересів суспільства і кожної особистості (курсив наш. – М.Д.) [3, с. 1].

Акцентуючи на різновекторності проблеми професійного самовизначення – «це – проблема соціальна, економічна і водночас психологічна й педагогічна», учений синергійно розкриває її психологічний аспект.

У процесі психологічного аналізу проблеми професійного самовизначення Г.С. Костюк окреслив важливі спектри становлення й перебігу особистісної ефективності у просторі професійного самовизначення. Він зазначив: «Йдеться про те, щоб кожна людина була задоволена вибраною професією, любила її, переживала радість праці, творчо ставилася до неї, мала можливість виявляти і розвивати в праці свої сили, щоб праця на благо суспільства стала джерелом її особистого щастя» [3, с. 1].

У наведеному вище учений зримо ініціював проблему становлення особистісної ефективності як можливість вияву і розвитку особистістю «своїх сил» у процесі діяльності.

Принципово важливим є те, що Г.С. Костюк означив спектри – чинники особистісної ефективності у системі «Я – професійна діяльність», які, водночас, є і складовими архітекtonіки особистісної ефективності. А саме: задоволеність професією, високий рівень емоційно особистісного включення у професійну діяльність – «любов до професії», високий рівень емоційного особистісного благополуччя у перебігу професійної діяльності – переживання радості праці у синергії з «творчим ставленням до неї», яка є ознакою особистісної ефективності. Привертає до себе увагу домінантність емоційного статусу особистості

як суб'єкта діяльності – задоволеність професією, любов до неї, переживання радості праці, детермінантний вплив – у парадигмі «джерела її особистого щастя». Водночас учений ініціює ідею особистісної ефективності – щоб особистість «мала можливість виявляти і розвивати в праці свої сили».

Висловлена думка ученого про те, «щоб праця на благо суспільства стала джерелом її особистого щастя», розгляд професійної діяльності у парадигмі щастя – це ініціація ученим також проблеми психологічного благополуччя особистості у системі «Я – професійна діяльність». Акцентуємо на тому, що у концептуальний розгляд проблеми професійного самовизначення Г.С. Костюк, понад півстоліття тому, включає ідею щастя, яка стає однією з актуальних наукових розвідок ХХІ ст. [14].

Одним із важливих спектрів розкриття проблеми професійного самовизначення є питання індивідуальних особливостей: «як підготувати молоду людину до свідомого вибору професії, як урахувати при цьому її індивідуальні особливості» [3, с. 2]. Теоретико-методологічним підґрунтям «його правильного розв'язання» є, за Г.С. Костюком, «розуміння онтогенезу людської особистості як єдності природного і суспільного» [3, с. 2]. Учений наголошує на ролі діяльності у процесі якої «формується ті психологічні властивості, які в своєму внутрішньому взаємозв'язку, в своїй структурі саме й характеризують розвиток кожного підростаючого індивіда як свідомої суспільної істоти, дедалі більш вільної від безпосередніх впливів середовища, здатної здійснювати свої цілі, наміри й плани, перемагати перешкоди на шляху їх реалізації» [3, с. 2-3]. У наведеному вище він зримо окреслив онтогенетичну проекцію становлення особистісної ефективності.

Г.С. Костюк піднімає також питання «створення» психічних властивостей, якостей особистості. При цьому він висвітлює множинність теоретико-методологічних засад, які знаходять глибоке розкриття у працях ученого. Так, розглядаючи проблему створення психічних властивостей, учений зазначає: «Це не просте нагромадження результатів зовнішніх впливів, продуктів засвоєння соціального досвіду, а активний процес їх внутрішнього перетворення, що розвивається завдяки внутрішнім суперечностям, які виникають у ньому. Він має свої специфічні закони. Це детермінований зовнішніми і внутрішніми умовами «саморух» людського індивіда як суб'єкта пізнання й діяння від нижчих до вищих ступенів взаємовідносин з навколишнім середовищем. Під впливом системи цих взаємовідносин поступово складається й індивідуальна своєрідність особистості, набуваючи з часом певної визначеності і стійкості» (курсив наш. – М.Д.) [3, с. 3].

Як видно з наведеного вище, Г. С. Костюк включає у розгляд стрижневі теоретико-методологічні засади. Означимо їх за ключовими концептами: активність, внутрішні суперечності, детермінація, саморух, суб'єкт.

Важливим є здійснений ученим аналіз взаємозв'язків професійного самовизначення й психічного розвитку особистості. «Професійне самовизначення виступає в психічному розвитку особистості передусім як форма виявлення цього процесу. Адже по тому, як людина вибирає собі професію, якими мотивами вона керується при цьому, ми можемо судити про рівень загального її розвитку й індивідуальні особливості. Разом з тим професійне самовизначення стає фактором дальшого формування особистості, остаточного становлення її індивідуальної своєрідності. Ці два аспекти вибору професії тісно пов'язані між собою» [3, с. 3-4]. Характеризуючи питання вибору професії Г.С. Костюк посутньо окреслює ознаки становлення особистісної ефективності: «Свідомий, обдуманий, відповідальний вибір її створює ті внутрішні умови, ту позицію, при якій особистість успішніше оволодіває професією, творчо виявляє себе в ній і більше одержує від неї для власного задоволення й зростання» [3, с. 4].

У концептуальному полі професійного самовизначення Г.С. Костюк порушує проблему готовності «до свідомого вибору професії» та розкриває її психологічну структуру: «В чому ж полягає ця готовність? Вона включає такі компоненти: а) загальне позитивне ставлення до праці на користь суспільства, працьовитість, усвідомлення того, що праця – обов'язок кожної людини; б) знання певного кола професій, їх змісту, вимог, перспектив їх розвитку, шляхів набуття професійної кваліфікації; в) наявність певних професійних інтересів; г) правильна самооцінка, знання своїх здібностей та інших якостей» [3, с. 4]. Г.С. Костюк приділяє велику увагу проблемі керування становленням професійного самовизначення: «Щоб професійне самовизначення було дійсно свідомим і стало ефективним фактором формування особистості, треба ним керувати» [3, с. 6].

Зазначимо, що проблема професійного самовизначення й самоздійснення у теоретико-експериментальному контексті має вагомі здобутки у сучасному вітчизняному психологічному просторі [7; 9].

Г.С. Костюк, розглядаючи питання зовнішніх і внутрішніх умов, ініціює ідею особистісної свободи у процесі вибору професії: «зрозуміло, що свобода вибору професії завжди обумовлена об'єктивними суспільними обставинами і суб'єктивними даними того, хто вибирає. Але важливим є те, що у виборі бере участь саме особистість з усіма її розумовими, моральними й іншими якостями. Це вона, усвідомлюючи суспільну необхідність і свої можливості, визначає свій майбутній життєвий шлях, своє місце у суспільстві, включається в певний вид професійної діяльності, в якій, створюючи матеріальні чи духовні цінності, творитиме далі й саму себе» [3, с. 3] (курсив наш. – М.Д.).

Творення самого себе – ця ідея самотворення є важливою теоретико-методологічною засадою, підґрунтям зародження і перебігу особистісної ефективності у процесі професійного становлення. У наведеному вище Г.С. Костюк також синергійно розкрив парадигму особисті-

сна ефективність – психологічне благополуччя. Учений чітко означив складники різнобічного психологічного благополуччя особистості у системах «Я – Я», «Я – світ», «Я – діяльність». Це – особистісна свобода вибору, здатність і можливість визначення власного життєвого шляху, свого місця у соціумі, вільне обрання професійної діяльності. Сенсотвірним стрижнем цієї парадигми є «творення особистістю самої себе» – унікальне означення ученим ключової ідеї Г.С. Костюка – ідеї саморозвитку.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Створена Г.С. Костюком концепція професійного самовизначення відзначається цілісною усебічністю й глибиною психологічного аналізу. Завдячуючи синергійності її розкриття ученим, вона органічно містить у собі теоретико-методологічні вектори технології здійснення професійного самовизначення, становлення та саморозвитку особистісно ефективною і психологічно благополучною особистості.

Настійна вимога часу – актуалізувати непересічні творчі надбання видатного вченого, фундатора сучасної вітчизняної психології Г.С. Костюка, включити їх в актуальний психологічний простір. Апперцепційна здатність Г.С. Костюка не має часових меж і відкриває нові сенсотвірні змісти продуктивного розв'язку актуальних проблем сучасності.

Перспективи подальшого дослідження полягають в експериментальному вивченні проблеми особистісної ефективності як чинника психологічного благополуччя особистості.

Список використаних джерел

1. Вернік О.Л. Екопсихологічний підхід до дослідження благополуччя особистості: середовищно-життєдіяльнісний контекст. Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том VII: Екологічна психологія. Випуск 47. Київ, 2019. С. 68-79.
2. Дригус М.Т. Теоретико-методологічні засади дослідження особистісної ефективності як чинника психологічного благополуччя: Освітній простір в контексті гуманістичної парадигми: психологічні пріоритети сучасності : збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка. – Київ-Оттава: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Fundamental And Applied Researches In Practice Of Leading Scientific Schools, 2020. С. 72-78. ISBN 978-1-77192-432-0 (Canada). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720332/>
3. Костюк Г.С. Професійне самовизначення як фактор формування особистості. Радянська школа. 1967. № 3. С. 1-8.
4. Костюк Г.С. Роль професійного самовизначення у формуванні особистості. Професійна орієнтація учнів / упор. З.С. Нечипорук. К., 1971. С. 17-36.
5. Володарська Н.Д. Почуття благополуччя у контексті психології цінностей особистості. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Том VI: Психологія обдарованості. Випуск 15. Київ, 2019. С.145-155.
6. Пенькова О.І. Психологічне благополуччя: теоретичний аналіз проблеми. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том XI. Психологія особистості. Психологічна допомога

- особистості. Випуск 21. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2020. С. 327-340.
7. Психофізіологічне забезпечення професійного самоздійснення фахівця в умовах соціально-економічних перетворень : монографія / О.М. Кокун, В.В. Клименко, О.М. Корніяка [та ін.] ; за ред. О.М. Кокуна. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2018. 298 с.
  8. Сердюк Л. З., Данилюк І. В., Турбан В. В., Пенькова О. І., Володарська Н.Д. та ін. Психологічні технології самодетермінації розвитку особистості: монографія / ред. Л.З. Сердюк. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 192 с.
  9. Турбан В.В. Становлення та професійне самовизначення особистості. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том. X. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. Вип. 33. К. : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 223-234.
  10. Турбан В.В. Психологічна картина світу: час, простір і життєдіяльність особистості. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка. Т. IX. Загальна психологія. Історія психології. Етнічна психологія. Вип. 12. Київ; Ніжин : ПП Лисенко, 2019. С. 288-297.
  11. Чайка Г.В. Крос-культурне дослідження психологічного благополуччя. Актуальні проблеми психології: зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2020. Том. XI: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. Випуск 21. с. 385-401.
  12. Чиханцова О.А. Зв'язок життєстійкості та психологічного благополуччя особистості. Психологічні координати розвитку особистості: реалії та перспективи : зб. наук. матеріалів IV міжнар. наук.-практ. конф. до 105-річчя Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка і 100-річчя фізико-математичного факультету. (м. Полтава, 22 трав. 2019 р.), Полтава, 2019. С. 185-187.
  13. Швалб Ю.М. Благополуччя як ідея та принцип організації життєдіяльності. Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Том VII: Екологічна психологія. Випуск 48. Київ, 2019. С. 258-269.
  14. Щастя та сучасне суспільство : збірник матеріалів міжнародної наукової конференції (Львів, 20-21 березня 2020 р.). Львів: СПОЛОМ, 2020. 329 с.
  15. Яворська-Ветрова І.В. Система ставлень як чинник психологічного благополуччя особистості: онтогенетичний аспект. Освітній простір в контексті гуманістичної парадигми: психологічні пріоритети сучасності : збірник наукових праць / за ред. С.Д.Максименка. – Київ-Оттава: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Fundamental And Applied Researches In Practice Of Leading Scientific Schools, 2020. С. 226-232. ISBN 978-1-77192-432-0 (Canada). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720332/>
  16. Serdiuk L.Z. Factors of Person's Self-Determination and Psychological Well-Being. Modern research of the representatives of psychological sciences : collective monograph. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. P. 182-200.

Spysok vykorystanykh dzherel

1. Vernik O.L. Ekopsykholohichniy pidkhid do doslidzhennia do doslidzhennia blahopoluchchia osobystosti: seredovyshechno-zhyttiediiialnisnyi kontekst. Aktualni problemy psykholohii : zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom VII: Ekolohichna psykholohiia. Vypusk 47. Kyiv, 2019. S. 68-79.
2. Dryhus M.T. Teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia osobystisnoi efektyvnosti yak chynnyka psykholohichnoho blahopoluchchia: Osvitnii prostir v konteksti humanistychnoi paradyhmy: psykholohichni priorytety suchasnosti :

- zbirnyk naukovykh prats / za red. S.D. Maksymenka. – Kyiv-Ottava: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy, Fundamental And Applied Researches In Practice Of Leading Scientific Schools, 2020. C. 72-78. ISBN 978-1-77192-432-0 (Canada). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720332/>
3. Kostiuk H.S. Profesiine samovyznachennia yak faktor formuvannia osobystosti. Radianska shkola. 1967. № 3. S. 1-8.
  4. Kostiuk H.S. Rol profesiinoho samovyznachennia u formuvanni osobystosti. Profesiina oriiantatsiia uchniv / upor. Z.S. Nechyporuk. K., 1971. S. 17-36.
  5. Volodarska N.D. Pochuttia blahopoluchchia u konteksti psykholohii tsinnostei osobystosti. Aktualni problemy psykholohii: Zb. nauk. prats Instytutu psykholohii imeni H.S.Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom VI: Psykholohiia obdarovanosti. Vypusk 15. Kyiv, 2019. S.145-155.
  6. Penkova O.I. Psykholohichne blahopoluchchia: teoretychnyi analiz problemy. Aktualni problemy psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom KhI. Psykholohiia osobystosti. Psykholohichna dopomoha osobystosti. Vypusk 21. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU imeni I. Franka, 2020. S. 327-340.
  7. Psykhofiziologichne zabezpechennia profesiinoho samozdiisnennia fakhivtsia v umovakh sotsialno-ekonomichnykh peretvoren : monohrafiia / O.M. Kokun, V.V. Klymenko, O.M. Korniiaka [ta in.] ; za red. O.M. Kokuna. Kyiv: Instytut psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2018. 298 s.
  8. Serdiuk L. Z., Danyliuk I. V., Turban V. V., Penkova O. I., Volodarska N.D. ta in. Psykholohichni tekhnolohii samodeterminatsii rozvytku osobystosti: monohrafiia / red. L.Z. Serdiuk. Kyiv: Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, 2018. 192 s.
  9. Turban V.V. Stanovlennia ta profesiine samovyznachennia osobystosti. Aktualni problemy psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom. Kh. Psykholohiia navchannia. Henetychna psykholohiia. Medychna psykholohiia. Vyp. 33. K. : DP «Informatsiino-analitychne ahentstvo», 2019. S. 223-234.
  10. Turban V.V. Psykholohichna kartyna svitu: chas, prostir i zhyttiediialnist osobystosti. Aktualni problemy psykholohii: zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka. T. IKh. Zahalna psykholohiia. Istoriia psykholohii. Etnichna psykholohiia. Vyp. 12. Kyiv; Nizhyn : PP Lysenko, 2019. S. 288-297.
  11. Chaika H.V. Kros-kulturne doslidzhennia psykholohichnoho blahopoluchchia. Aktualni problemy psykholohii: zb. nauk. prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. 2020. Tom. KhI: Psykholohiia osobystosti. Psykholohichna dopomoha osobystosti. Vypusk 21. s. 385-401.
  12. Chykhantsova O.A. Zviazok zhyttiistosti ta psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti. Psykholohichni koordynaty rozvytku osobystosti: realii ta perspektyvy : zb. nauk. materialiv IV mizhnar. nauk.-prakt. konf. do 105-richchia Poltavskoho natsionalnogo pedahohichnoho universytetu imeni V.H. Korolenka i 100-richchia fizyko-matematychnoho fakultetu. (m. Poltava, 22 trav. 2019 r.), Poltava, 2019. S. 185-187.
  13. Shvalb Yu.M. Blahopoluchchia yak ideia ta pryntsyp orhanizatsii zhyttiediialnosti. Aktualni problemy psykholohii : zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H.S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom VII: Ekolohichna psykholohiia. Vypusk 48. Kyiv, 2019. S. 258-269.
  14. Shchastia ta suchasne suspilstvo : zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovoï konferentsii (Lviv, 20-21 bereznia 2020 r.). Lviv: SPOLOM, 2020. 329 s.
  15. Yavorska-Vietrova I.V. Systema stavlen yak chynnyk psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti: ontohenetychnyi aspekt. Osvitnii prostir v konteksti humanistychnoi paradyhmy: psykholohichni priorytety suchasnosti : zbirnyk naukovykh prats / za red. S.D.Maksymenka. – Kyiv-Ottava: Instytut psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy, Fundamental And Applied Researches In

Practice Of Leading Scientific Schools, 2020. S. 226-232. ISBN 978-1-77192-432-0 (Canada). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/720332/>

1. Serdiuk L.Z. Factors of Person's Self-Determination and Psychological Well-Being. Modern research of the representatives of psychological sciences : collective monograph. Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. P. 182 200.

Drygus M.T.

THE IDEA ON AN INDIVIDUAL'S PERSONAL EFFECTIVENESS - PSYCHOLOGICAL WELL-BEING IN G.S. KOSTIUK'S CONCEPT OF PROFESSIONAL SELF-DETERMINATION

The article analyzes the idea on an individual's personal effectiveness - psychological well-being in the concept of professional self-determination proposed by G.S. Kostyuk, the founder of the modern Ukrainian psychology. The scientist disclosed synergistically the psychological content of professional self-determination as a "source of an individual's personal happiness"; the uniqueness of such vision is clarified in the article. The consideration of professional work in the "happiness" paradigm means that the scientist initiated examination of an individual's psychological well-being in the system of "I - my professional work". The article describes the problem, raised by G.S. Kostyuk, on an individual's readiness to a conscious professional choice and its psychological structure. The components of an individual's psychological well-being of in the systems of "I - I", "I - the world", "I - activity" are determined; these are personal freedom of choice, capability and possibility to determine one's own way of life, one's place in society, a free professional choice. The meaning creating core of this approach is "the creation by an individual of him/herself", which was G.S. Kostyuk's key idea that run through his psychological system, namely, the idea of self-development. At psychological analysis of professional self-determination, G.S. Kostyuk outlined the important spectra of the idea on an individual's personal effectiveness - psychological well-being in the field of professional self-determination. The article emphasises the significance of G.S. Kostyuk's idea on "self-creation", which means self-development during free personal and professional self-determination.

Keywords: *personality, self-development, professional self-determination, personal efficiency, psychological well-being.*

Дригус М.Т.

ПАРАДИГМА «ЛИЧНОСТНАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ – ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ ЛИЧНОСТИ» В КОНЦЕПЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО САМООПРЕДЕЛЕНИЯ Г.С. КОСТЮКА

В статье осуществлен анализ парадигмы «личностной эффективности – психологического благополучия личности» в концепции профессионального самоопределения фундатора современной отечественной психологии Г.С. Костюка. Установлено синергичное раскрытие ученым психологического содержания проблемы профессионального самоопределения, а также уникальность ее видения – в парадигме «источника ее личного счастья». Подчеркнуто, что в процессе психологического анализа проблемы профессионального самоопределения Г.С. Костюк представил значимые спектры парадигмы «личностная эффективность – психологическое благополучие личности» в пространстве профессионального самоопределения. Акцентировано на значимости идеи Г.С. Костюка «творения самого себя» – идеи саморазвития в процессе свободного личностного профессионального самоопределения.

Ключевые слова: *личность, саморазвитие, профессиональное самоопределение, личностная эффективность, психологическое благополучие.*